

Kielikukkanen

- pedagogista kehittämistä ja yhteistyötä kielten opetukseen

Kielikukkanen-hankkeessa kehitettiin uusia malleja kansalaisopistojen kieltenopetukseen kahden vuoden ajan. Ensimmäisenä vuonna hankkeessa pilotoitiin uusia toimintamalleja kielten kurssisuunnittelussa sekä verkko- että lähiopetuksessa. Lisäksi ensimmäisenä vuonna aiheena oli osaamisperusteisuus. Toisena vuonna jatkettiin osaamisperusteisuuden parissa ja perehdyttiin erityisesti arviointiin. Tämän lisäksi kehitettiin verkostoitumista kansalaisopistojen ja muiden oppilaitosmuotojen kanssa. Kurssien toivottiin vahvistavan suomalaista kielivarantoa, vastaavan paremmin opiskelijoiden tarpeisiin ja lisäävän kieltenopiskelun saavutettavuutta ja merkityksellisyyttä.

Opetushallituksen rahoittamaa hanketta koordinoi Etelä-Helsingin kansalaisopisto. Ensimmäisenä vuonna kumppaneina olivat Kalliolan ja Kuopion kansalaisopistot sekä Vaasan kansalaisopisto Alma. Toisena vuonna mukaan tulivat Jyväskylän kansalaisopisto ja Revontuli-opisto. Hankkeeseen osallistui sekä opistojen kielten suunnittelijoita että kieltenopettajia.

Kielikukkanen-malli

Ensimmäisenä vuonna hankkeessa kehitettiin Kielikukkanen-malli, jonka tarkoituksena oli helpottaa kurssisuunnittelua, opiskelijoiden kurssivalintaa sekä toimia hyödyllisenä työkaluna myös opintoneuvonnan ja asiakaspalvelun näkökulmasta. Mallissa kurssit on jaoteltu viiteen eri kategoriaan niiden sisällön perusteella. Mallia testattiin Etelä-Helsingin ja Kuopion kansalaisopistoissa, ja testauksen perusteella sitä muokattiin käyttäjälähtöisemmäksi. Mallin käyttöönottoa helpottamaan julkaistiin suunnitteluopas (<https://peda.net/kuopio/kansalaisopisto/muu-koulutus/kielikukkanen/suunnitteluopasluonnos>), joka sisältää myös paljon muuta hankkeen aikana tuotettua materiaalia. Lisäksi mallia on esitelty kaikille avoimissa verkkotilaisuuksissa, joissa osallistujat ovat saaneet neuvoja mallin käyttöönottoon liittyviin käytännön kysymyksiin. Yhteistä, vapaasti käytettävää materiaalia on tehty myös opiskelijoiden informointia varten. Hankkeen yhtenä tavoitteena oli, että hankkeen päätyttyä kaikki hankeopistot käyttävät Kielikukkanen-mallia kieltenopetuksen suunnittelussa, markkinoinnissa ja toteutuksessa. Syksystä 2022 lähtien Kielikukkanen-malli onkin käytössä kaikissa hankeopistoissa sekä myös muutamassa hankkeen ulkopuolisessa opistossa.

Opetussuunnitelmatyö

Hankkeen tavoitteena oli myös kielten opetussuunnitelmien kehittäminen. Hankkeessa laadittiin yhteinen kielten opetussuunnitelmapohja kaikille hankeopistoille ja työssä oli mukana laaja joukko suunnittelijoita sekä kielten tuntiopettajia. Suurimmalla osalla opistoista ei ollut opetussuunnitelmaa ja sen laatimisesta nähtiin olevan hyötyä erityisesti Koski-kurssien eli kansalliseen opintosuoritusten tietokantaan rekisteröitävien kurssien suunnittelussa. Opetussuunnitelma toimii strategisena ja pedagogisena työkaluna, joka auttaa saamaan kokonaiskuvan opetustoiminnasta, luo hyvät

edellytykset oppimiselle ja edistää opetuksen tasa-arvoa ja laatua. Opetussuunnitelmatyön yhteydessä työstimme myös huoneentauluja opiskelun ja opetuksen tueksi. Huoneentauluilla saamme näkyviksi kieltenopetuksessa ja -opiskelussa tärkeitä periaatteita ja arvoja.

Opettajien arviointiosaamisen kehittäminen

Kolmantena tavoitteena oli opettajien arviointiosaamisen kehittäminen sekä lähi- että verkko-opetuksessa. Kaikissa hankeopistoissa on suunniteltu opetusohjelmaan Koski-kelpoisia kursseja, joissa opettaja tarvitsee arviointitaitoja pystyäkseen arvioimaan opiskelijan osaamista. Hankkeella onkin ollut iso rooli Koski-kurssien lisääntymisessä hankeopistoissa. Opettajien tietoisuus Koski-kurssien olemassaolosta, suunnittelusta ja arvioinnista on lisääntynyt. Hankkeessa on suunniteltu paljon materiaalia ja esimerkkejä arvioinnin helpottamiseksi. Myös tämän osion toteutuksessa oli mukana paljon kielten tuntiopettajia ja he kokivat yhteiset tilaisuudet ja keskustelut erittäin hyödyllisinä. Tilaisuudet toimivat vertaistukena tuntiopettajille, joiden mahdollisuudet kollegojen tapaamiseen ovat jääneet vähiin korona-aikana. Arviointitietoutta välitettiin myös hankkeen ulkopuolisille toimijoille kaikille avoimissa webinaareissa.

Yhteistyö

Neljäntenä tavoitteena oli lisätä sekä kansalaisopistojen keskinäistä yhteistyötä että yhteistyötä eri oppilaitosmuotojen välillä. Kansalaisopistojen välisen yhteistyön tavoitteena oli lisätä ja monipuolistaa opistojen kurssitarjontaa. Yhteistyömuotoja kehiteltiin sellaisten kurssien kohdalla, joita ei omassa opistossa ole voitu järjestää, mutta joille on kysyntää. Kun omaan opistoon ei todennäköisesti tule riittävästi ilmoittautuneita ja kursseja ei saada alkamaan, voidaan kursseja tarjota yhteistyössä muiden opistojen kanssa. Näin voidaan mahdollistaa monipuolinen tarjonta ja edesauttaa opettajien työllistämistä.

Esimerkiksi HELI-mallissa laitetaan toisen opiston kurssin linkki omaan Hellewiin ja ohjataan opiskelijoita ilmoittautumaan kurssin järjestävään opistoon. PAJA-mallissa taas opiskelijapaikat, kustannukset ja valtionosuustunnit jaetaan osallistuvien opistojen kesken. Erilaisista yhteistyömalleista tehtiin ohjeistuksia, joita opistot voivat käyttää yhteistyön helpottamiseksi. Hankkeessa järjestettiin myös Kurssitori, jossa luotiin pohjaa opistojen väliselle yhteistyölle. Kurssitorilla opistot löysivät uusia kumppaniopistoja, joiden kanssa yhdessä toteutetaan verkkokursseja. Tärkeää oli myös se, että vapaan sivistystyön Koski-uudistusta ja sen tuomia mahdollisuuksia erityisesti ammattikorkeakoulutoimijoille tuotiin esille heille suunnatussa webinaarissa. Kansalaisopistojen opintopisteelliset kurssit mahdollistavat opintojen tunnustamisen helpommin muissa oppilaitosmuodoissa ja tukevat jatkuvan oppimisen periaatetta.

Kielikukkanen-hankkeessa hankeopistot ovat tehneet tiivistä yhteistyötä kahden vuoden ajan. Vaikka hanke päättyy, yhteistyötä jatketaan monin tavoin. Kielikukkanen-mallin käyttäjille on luotu yhteinen viestintäkanava, jonka kautta voimme tukea niitä opistoja, jotka ottavat mallin käyttöön tulevaisuudessa ja yhdessä kehittää mallia yhä paremmaksi. Myös yhteistyökurssien suunnittelua ja toteutusta jatketaan ja tavoitteena on järjestää kieltenopettajien tapaamisia muutaman kerran vuodessa. Tapaamisten tavoitteena on jakaa osaamista ja uusia ideoita kieltenopettajien kesken. Myös Kurssitorien järjestäminen jatkuu. Näin hankkeessa luodut hyvät käytänteet saadaan entistä laajemmin käyttöön ja käytössä olevia vahvistetaan.

Kirjoittajat

Marjo Markkanen, koulutussuunnittelija, Kuopion kansalaisopisto

Anna-Riitta Niemelä, hankekoordinaattori ja tuntiopettaja, Kalliolan kansalaisopisto

Språkblomman (Kielikukkanen)

- pedagogisk utveckling och samarbete inom språkundervisningen

I projektet Språkblomman utvecklades under två års tid nya modeller för medborgarinstitutens språkundervisning. Under det första året piloterades nya verksamhetsmodeller för kursplaneringen i språk, både vad gäller distans- och närundervisningen. Därtill jobbade teamet med kompetensbaserat lärande. Under det andra året fördjupades temat kompetensbaserat lärande och fokus låg då mera på bedömningen. Under projektet skapades också ett nätverk mellan medborgarinstituten och andra former av läroinrättningar. Målet med utvecklandet av kurserna var också att bidra till att förstärka den finländska språkreserven, att bättre motsvara studerandenas behov och öka språkstudiernas tillgänglighet och betydelse.

Projektet finansierades av Utbildningsstyrelsen och huvudkoordinator var Etelä-Helsingin kansalaisopisto. Under det första året deltog Kalliolan kansalaisopisto, Kuopion kansalaisopisto och Vasa medborgarinstitut Alma som kompanjoer. Under det andra året kom ytterligare Jyväskylän kansalaisopisto och Revontuli-opisto med. I projektet deltog både institutens språklärare och planerare i språk.

Modellen Språkblomman

Under det första året utvecklades en modell för en så kallad Språkblomma, där syftet var att underlätta kursplaneringen, studerandenas val av kurser och även fungera som ett nyttigt verktyg för information och kundservice. Med modellens hjälp kan kurserna delas in i fem olika kategorier beroende på deras innehåll. Modellen testades vid Etelä-Helsingin kansalaisopisto och Kuopion kansalaisopisto och på basen av resultaten gjordes modellen ytterligare mera användarvänlig. För att enklare kunna ta modellen i bruk, gjordes en planeringsguide <https://peda.net/kuopio/kansalaisopisto/muu-koulutus/kielikukkanen/suunnitteluopasluonnos>, som även innehåller annat under projektet producerat material.

Modellen har också presenterats under öppna webinarier, där deltagarna har fått praktiska råd och hjälp med hur man tar i bruk modellen. Det gemensamma och fritt användbara materialet har även gjorts för att bättre kunna informera studerandena. Ett av målen med projektet var att instituten som deltagit, tar i bruk Språkblomman i planeringen av

språkundervisningen, marknadsföringen och förverkligandet av kurserna. Från och med hösten 2022 är Språkblossan i bruk i alla institut som deltagit i projektet, samt i några andra utomstående medborgarinstitut.

Arbete med läroplan

Ett av målen med projektet var också att skriva en för alla projektinstitut gemensam läroplansmodell i språk. I arbetet deltog en stor grupp planeringsansvariga språklärare och timlärare i språk. Största delen av instituten saknade en läroplan och att göra en sådan ansågs viktigt speciellt med tanke på planeringen av så kallade Koski-kurser, eller med andra ord sådana kurser som kan föras in som prestationer i den nationella studieprestationsresursen Koski. Läroplanen fungerar som ett strategisk och pedagogiskt verktyg. Den ger en helhetsbild av verksamheten som gäller undervisningen, den skapar goda förutsättningar för lärande och främjar jämlikhet och kvalitet. I samband med arbetet med läroplanen utarbetade vi också en så kallad hustavla som stöd för studierna och undervisningen. Med hjälp av hustavlan kan vi synliggöra viktiga principer och värderingar som gäller i språkundervisningen och i studierna.

Utveckling av lärarnas kunskaper vad gäller bedömning

Ett tredje mål var att utveckla lärarnas kunskaper vad gäller bedömning både i när- och distansundervisningen. I alla institut som deltagit i projektet har man startat planeringen av kompetensbaserade kurser. Sådana kurser kräver kunskaper i bedömning, för att kunna bestämma på vilken nivå studerandenas kunskaper är. De kompetensbaserade kurserna har tydligt ökat i de deltagande instituten tack vare projektet. Lärarnas allmänna kännedom om vad en kompetensbaserad kurs är och hur man planerar och bedömer en sådan har ökat. Inom ramen för projektet finns det mycket material och exempel på hur man kan underlätta bedömningen. Även i denna del deltog många timlärare och de upplevde att de gemensamma sessionerna och diskussionerna var till stor nytta för dem och deras arbete. De gemensamma träffarna (både virtuellt och på plats) blev för timlärarna ett fint kollegialt stöd som speciellt under coronaepidemin drastiskt minskade. Informationen och diskussionerna om bedömning delades även via öppna webinarier bland övriga intresserade i branschen.

Samarbete

Ett fjärde mål med projektet var att öka samarbetet mellan olika medborgarinstitut i landet, men också att utvidga kontakterna till andra utbildningsanordnare. Målet med samarbetet mellan olika medborgarinstitut i landet var att utöka institutens kursutbud och göra dem mera mångsidiga. Här kan nämnas samarbetsformer vad gäller kurser som det egna institutet inte själv kunnat ordna, men där det finns efterfrågan. När det egna institutet troligen inte får tillräckligt med anmälningar och man skulle vara tvungen att inhibera

kursen, är det möjligt att erbjuda den i samarbete med andra institut. På så sätt kan man möjliggöra ett mångsidigt utbud och även förbättra anställningsmöjligheterna för lärarna.

Som exempel kan nämnas HELI-modellen, där det egna institutet länkar i t.ex. Hellewi till ett annat instituts kurs och på så sätt styr studerandena att anmäla sig via arrangörsinstitutet. I PAJA-modellen delas däremot studieplatserna, kostnaderna och statsandelstimmarna mellan de deltagande instituten. För de olika samarbetsmodellerna gjordes instruktioner som instituten kan använda för att underlätta samarbetet.

Därtill ordnades ett så kallat Kurstorg som en grund för fortsatt samarbete instituten emellan. Under Kurstorgträffen fann instituten nya kompanjoner för vidare planering av gemensamma distanskurser. I kölvattnet av Koskireformen inom den fria bildningen uppmärksammade projektet också möjligheten till samarbete med speciellt yrkeshögskolorna och ett webinarium riktat specifikt till dem ordnades. Kurser som ger studiepoäng vid medborgarinstituten möjliggör och underlättar erkännandet av studierna vid andra läroanstalter. Det här stöder i sin tur principen för ett livslångt och fortlöpande lärande.

I projektet Språkbloomman (Kielikukkanen) har de deltagande instituten samarbetat tätt intill varandra under två års tid. Trots att projekttiden tar slut, fortsätter samarbetet på många sätt. För dem som använder modellen Språkbloomman har en gemensam kommunikationskanal grundats. Via kanalen kan vi stöda de institut som i framtiden tar modellen i bruk och det finns därmed också möjligheter att utveckla och förbättra modellen. Planeringen och genomförandet av samarbetskurserna fortsätter och målet är att ordna träffar för språklärarna några gånger i året. Syftet med träffarna för språklärarna är att dela med sig av sitt kunnande och ta del av nya idéer. Kurstorget är också tänkt att ordnas även i framtiden. På det här sättet kan de utprovade modellerna i projektet spridas och stärkas.

Författare

Marjo Markkanen, utbildningsplanerare, Kuopion kansalaisopisto

Anna-Riitta Niemelä, projektkoordinator och timplärare, Kalliolan kansalaisopisto